

C شهرستان نی ریز :

نی ریز ، از شهرهای بسیار قدیمی و کهن ایران است که در استان فارس و بین شهرستانهای داراب ، ارسنجان ، استهبان و و استانهای کرمان ، یزد ، و هرمزگان واقع گردیده است

مرکز این شهرستان ، یعنی شهر نی ریز در طول جغرافیایی 54 درجه و 20 دقیقه و عرض جغرافیایی 29 درجه و 12 دقیقه قرار دارد و ارتفاع آن از سطح دریا 1795 متر و فاصله آن تا مرکز استان ، یعنی شیراز 210 کیلومتر می باشد.

روایتگران ، وجه تسمیه نی ریز را گوناگون گفته اند که بیشترین احتمال صحت را باید « نیزه ریز » و « نای زی » دانست ، چرا که با استناد به سنگ نوشته های تخت جمشید و شواهد دیگر این شهر در زمان هخامنشیان دارای معادن فراوان آهن و بیش از 700 کارگاه تهیه و توزیع ادوات جنگی همچون نیزه ، زره و شمشیر بوده است .

وجود صنعت چاقوسازی ، که امروزه در شهرستان نی ریز رونقی اندک دارد (والبته به دلیل عدم حمایت سازمان صنایع دستی رو به فراموشی است) را نیز باید در امتداد همان صنایع نیزه و شمشیر سازی دوران هخامنشیان دانست .

البته وجود نیزارهای فراوان در اطراف دریاچه بختگان یا همان دریاچه نی ریز نیز می تواند نام « نیزه ریز » را برای دوران کهن این سرزمین تقویت بخشد . از سویی نیز بررسی دو واژه « نی » به معنای شهر و « ریز » به معنای رود و یا بطور کلی آب ، مجموعاً معنای شهرآب را می رساند که مجاورت شهر قدیم نی ریز با دریاچه بختگان و وسعت بسیار این دریاچه در گذشته می تواند مؤید این استنباط باشد .

و اما در حال حاضر شهرستان نی ریز با وسعتی حدود 10 / 540 کیلومتر مربع ، دومین شهرستان وسیع استان فارس است که دارای 4 بخش آباده طشک ، قطرویه ، پشتکوه و مرکزی می باشد و در کل شهرستان ، 3 شهر نی ریز ، آباده طشک و مشکان وجود دارد .

جمعیت شهرستان نی ریز ، هم اکنون حدود 110 هزار نفر است که تقریباً 55 درصد در روستاها و 45 درصد نیز در مناطق شهری زندگی می کنند .

اینک به طور اجمال به معرفی چند بنای تاریخی و ارزشمند شهرستان نی ریز می پردازیم :

1 - مسجد جامع کبیر :

این مسجد یکی از قدیمی ترین مساجد ایران و میراث بزرگ جهان اسلام است که احتمالاً در ابتدا یکی از آتشکده های بزرگ زرتشتیان بوده که بعد از نفوذ اسلام به ایران به مسجد تبدیل گردیده است .

ایوانهای این مسجد که به شیوه معماری ساسانی بنا گردیده ، هنوز پابرجاست . در ایوان جنوبی که به صف بزرگ نیز شهرت دارد ، محرابی بسیار زیبا و کم نظیر چشم هر بیننده ای را به خود خیره می کند .

این محراب ، که گچ بریهای آن از ارزش بسیار بالای هنری برخوردار است در سال 363 هجری قمری بنا گردیده که البته در سالهای 460 و 560 هجری قمری نیز تعمیرات و بازسازیهایی بر روی آن انجام گرفته است .

کتیبه‌ای بسیار زیبا و چشم نواز نیز به خط ثلث بر دور محراب وجود دارد که اسامی 12 امام با گچبری زیبایی درون آن جای گرفته است .

بنای تاریخی مسجد جامع کبیر را اولین بار «آندره گدار»، پژوهشگر و ایران شناس فرانسوی، مورد بررسی و کاوش قرار داده و این اثر گرانبهای باستانی در روز 31 ژوئیه 1933 برابر با نهم مرداد 1312 در فهرست بناهای تاریخی ایران به ثبت رسیده است .

2 - قلعه اس . پی . آر :

به علت سوق الجیشی بودن منطقه نی ریز و قراردادن بر سر راههای کرمان، یزد، بندرعباس، شیراز و اصفهان در جنگ جهانی اول، نیروهای بیگانه انگلیسی و هندی، اقدام به ساخت قلعه‌ای بزرگ از جنس سنگ و ساروج تحت عنوان S.P.R (مخفف واژه هایی با معنی پایگاه پلیس جنوب) در این شهر می‌نمایند که این قلعه نیز در بیست و پنجم اسفند 1379 در ردیف آثار ملی ایران ثبت گردیده است .

آثار اندکی از این اثر تاریخی هنوز پابرجاست که متأسفانه سازمان میراث فرهنگی تاکنون هیچگونه اقدامی در خصوص مرمت و بازسازی این بنا معمول نداشته است و با این روند، مطمئناً تا یکی دو سال آینده این آثار اندک بجا مانده نیز، با خاک یکسان خواهد شد .

3 - مسجد جامع صغیر :

برخی تاریخ بنای این مسجد را سال 68 هجری قمری گفته‌اند که البته بعید به نظر می‌رسد . لیکن در کتیبه‌ای

سنگی که بر سردر مسجد موجود بوده، تاریخ بنای مسجد سال 840 هجر قمری آمده است .
4 - بنای یادبود استاد میرزا احمد نی‌ریزی :

ساخت این بنا که بعضی آن را آرامگاه وی نیز می‌دانند از سال 1354 هجری شمسی آغاز که هنوز به اتمام نرسیده که جای بسی تأسف و تأثر است .

اینک به دلیل اینکه شرح مفصل آثار تاریخی و همچنین نقاط دیدنی و تفرجگاههای این شهرستان، مجالی فراوان را می‌طلبد و از طرفی نیز پرداختن به این امر، ممکن است باعث دور شدن از موضوع اصلی این همایش باشکوه که همانا مبحث ارزشمند خوشنویسی و کاتبان قرآن کریم می‌باشد گردد، لذا در ادامه فقط به ذکر نام این آثار بسنده و پس از آن نیز ضمن معرفی علما و شعرای برجسته نیریز، اسامی خوشنویسان نامدار و توانای این شهرستان که تقریباً همگی، در طول تاریخ نگارنده متون مذهبی و دینی و بویژه کتاب مقدس قرآن کریم و ادعیه مختلف بوده‌اند را تقدیم عزیزان خواهیم نمود.

5- کاروانسرای نیریز: معروف به کاروانسرای سروی که در قدیم مرکز مهم تجاری نیز بوده است.

6- حمام قدیمی نیریز: معروف به حمام حاج محمد حسن که به سبک حمام گنجعلیخان کرمان ساخته شده است.
